

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-1

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54
Volume 54

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander RuttKay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Alice Del Maschio
Software Software	Adobe InDesign CS5
Fotografie na obálce Cover Photography	Putna kultury s MMK nalezená v Popůvkách u Brna (okr. Brno-venkov) Moravian Painted Ware culture vessel found at Popůvky u Brna (Dist. of Brno-venkov)
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Královopolská 147 612 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

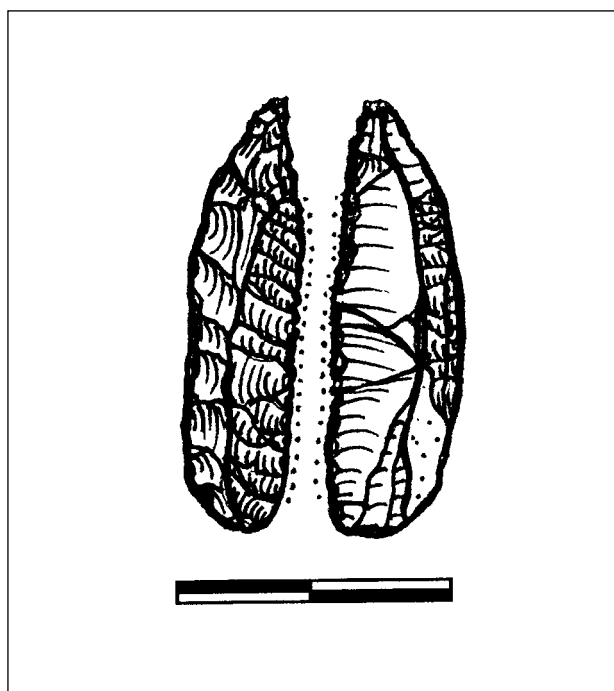
Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 8. Únanov (okr. Znojmo). Artefakt kamenné štípané industrie KZP (segment).

Fig. 8. Únanov (Znojmo Distr.). Chipped stone Artefact of the Bell Beaker culture (Segment).

Summary

Únanov (Znojmo Distr.). „Kanape“. Bell Beaker culture. Surface survey.

ÚSOV (OKR. ŠUMPERK)

„Na Flecích“. Bolerázský stupeň bádenské kultury. Opevněné výšinné sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2012 byly Mgr. P. Šlězarem (Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci) na leteckých mapách objeveny růstové příznaky na poli při hranici katastrů Stavenic a Úsova. Pracovníci Archeologické centra v Olomouci a Vlastivědného muzea v Šumperku zde provedli terénní prospekci, která potvrdila přítomnost pravěkých artefaktů a terénních reliktní předpokládaného opevnění. To bylo následně potvrzeno magnetometrickou prospekci na ploše 2,2 ha v jihovýchodní části lokality. Množství anomálií se objevuje uvnitř ohrazení, které sestává z dvojice příkopů a palisády, jež jsou přerušeny nejméně 3 vstupy. Lokalita je pracovně označena - Úsov – Stavenice, poloha „Na flecích“.

Výšinná lokalita je situována v severním okraji lesního komplexu Doubrava a je kryta lesem (k.ú. Stavenice) a ornou půdou (k.ú. Úsov – město). Samotné hradiště využilo nejvyšší plochu táhlého hřebene, který zde dosahuje 312 m n.m. Hřbet je orientován ve směru SZ-JV a právě jeho severozápadní ukončení přechází ve výraznou ostrožnu, jejíž převýšení oproti úpatí obtékanému potokem Doubravkou a jejím bezejmenným přítokem

dosahuje 60 m. Prakticky po celém obvodu zalesněné části ostrožny je možné pozorovat terénní relikty opevnění běžící v úrovni vrstevnice 300 m n.m. (je možné je vymezit souřadnicemi 49°47'5.393"N, 16°59'38.668"E; 49°47'8.556"N, 16°59'36.448"E; 49°47'9.478"N, 16°59'29.933"E; 49°47'5.681"N, 16°59'28.527"E). Zvláště výrazně se projevují na západním svahu, kde jejich převýšení dosahuje zhruba 6 m. Na přilehlém poli pokračuje, jak bylo doloženo magnetometricky, a vytváří tak ohrazenou polohu přibližně oválného půdorysu pokrývající plochu přibližně 3 ha.

V září téhož roku prováděly Lesy ČR, s.p., těžbu dřeva na severním a západním svahu pojednávané plochy, přičemž došlo tažením klád a přejezdem techniky k poškození archeologických situací v ploše a narušení reliktní opevnění. Na základě této skutečnosti proběhl v říjnu a listopadu záchranný archeologický výzkum, který se soustředil na ohroženou plochu v nejvyšší partii severního svahu a sondáž skrze níže položené zbytky valů v místě nově vytvořené svážnicové cesty. Na temeni výzkum byl prováděn formou snižování vrstev ve čtvercové síti, kde bylo ošetřeno celkem 13 čtverců o rozměrech 4 × 4 m a sonda (S1) o rozměrech 10×2 m, tedy celkově plocha 228 m². Pro složitější terénní situaci a špatnou čitelnost objektů byly na podloží (tvořené zvětralou drobou) sníženy jen čtverce při západním okraji plochy, ostatní budou dobrány v následující sezoně. Na podloží místy nasedá slabá kulturní vrstva, nad níž je vytvořena souvislá vrstva světlé lesní půdy o mocnosti 0,4–0,7 m, ve které je až po povrch obsaženo velké množství eneolitického materiálu. Zjištěné pravěké objekty představují především kulové jamky vysekané do podloží, do červena propálené plochy těsně nad ním a další, zatím nezkoumané, barevně odlišné struktury.

Přibližně 25 m níže po svahu byla otevřena sonda, jejímž účelem bylo ověřit přítomnost a podobu opevnění v místě rozbití valových reliktní svážením klád. Sonda 2 v sezoně 2012 dosáhla při šířce 1 m délky 30 m, ale ze současných poznatků je zřejmé, že bude nutné její prodloužení níže po svahu. Protože sonda nebyla v některých místech dokončena, představme si základní, předběžné výsledky, jak se jeví po první sezoně výzkumu. V horní části byla zachycena dvojice nepřilíš mocných vrstev, které je možné označit jako kulturní, a zahloubená jáma. Níže po svahu vedou za sebou 2 nebo 3 kulové žlaby (v celkovém rozmezí 4,5 m, 7 m a 8,5 m od jižního, horního konce sondy), které mohou dokládat nejvyšší pás opevnění tvořený palisádovými konstrukcemi. Ještě níže je mělká prohlubeň (v rozmezí 16–19 m od jižního konce), nad níž se zdvihá těleso vyššího valu. Dobře patrný je v něm způsob nasypávání tenkých vrstviček přemísťeného podloží. Zajímavá situace je přítomna v koruně tohoto tělesa. Jen několik centimetrů pod povrchem je zachován pás vyskládaný z kamenů o šířce 1,2 m (obr. 9). Bezprostředně mezi tímto valem a tělesem dolního valu v nejnižší partii sondy byl vyhlouben příkop. Nejnižší val nebyl zatím zcela prozkoumán, je však podstatné, že nasedá na vrstvu s pravěkými nálezy.

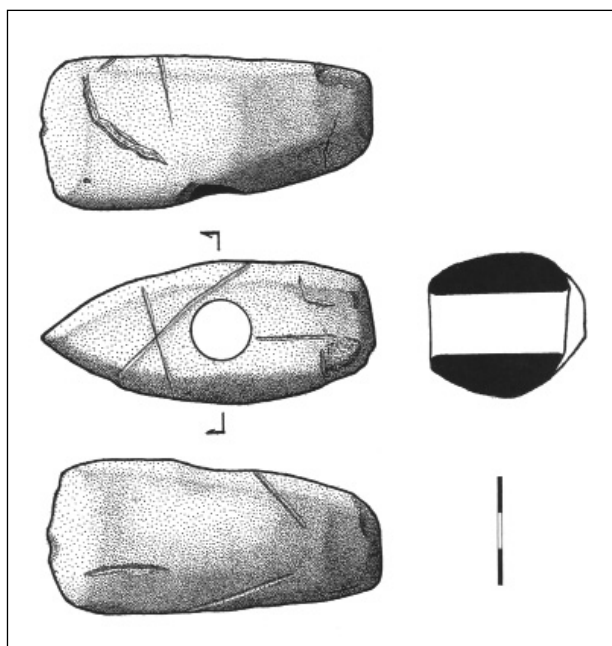

Obr. 9. Úsov (okr. Šumperk). Kamenný pás v koruně horního valu.

Fig. 9. Úsov (Šumperk Distr.). Path made of stones on the top of upper rampart.

Nálezové spektrum zahrnuje keramiku, mazanici, kamennou broušenou a štípanou industrii. Významná je zatím úplná absence kostí. Keramické zlomky, jejich tvarování a výzdoba umožňují přiřadit zdejší osídlení k počátkům bádenské kultury do období jejího bolerázského stupně. Počet kamenné broušené industrie dosahuje dvou desítek převážně sekeromlatů. Mezi štípanou industrií zaujmou masivní úštěpy, dlouhé čepele a vůbec pestrá skladba suroviny (např. zmíněné čepele ze středopolských kropenatých silicitů). Záchraný archeologický výzkum bude pokračovat na jaře 2013.

Miroslav Daňhel

Obr. 10. Úvalno. Sekeromlat. KŠK.

Abb. 10. Úvalno. Hammeraxt der Schnurkeramik.

Resumé

Newly discovered hillfort on boundary of cadasters of Stavebnice and Úsov was damaged by wood harvest. Enclosed area covers 3 hectares and according to the magnetometric prospection is densely filled with features. Consequent rescue excavation focused on top of the hill where 13 areas (4 × 4 m) and one trench (10 × 2 m) with total area 228 m² were excavated. Next trench cut the most damaged part of preserved ramparts on the northern slope. Preliminary observations revealed two ramparts in lower part with ditch cut in between them. Upper rampart bears path made of stones. On the slope above the ditches two or three palisades were located. Magnetometric prospection of southeastern field detected 2 ditches and palisade with at least three entrances. Pottery fragments rank this site among the fortified settlements of Boleráz group of Baden culture.

ÚVALNO (OKR. BRUNTÁL)

Extravilán obce. KŠK. Náhodný nález.

V rámci brigádnické výpomoci zemědělství byl na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století při třídění brambor v Jednotném zemědělském družstvu (JZD) Úvalno nalezen kamenný sekeromlat jednoduchého tvaru kultury se šňůrovou keramikou. Jako místo jeho vyzdvižení ze země je možno pouze rámcově určit plochu polností obhospodařovaných JZD Úvalno.

Sekeromlat, vyrobený z droby, má rozměry: d - 93 mm, max. š - 39 mm, max. v - 43 mm. Průměr otvoru pro topírku je 17 mm. Zvláštností jsou dvě do kříže vybroušené čáry (značka majitele?), jejichž povrch je stejně navětralý jako ostatní povrch sekeromlatu – na rozdíl od ostatních defektů způsobených zemědělskou činností (obr. 10). Předmět se nachází v soukromém vlastnictví.

Svatopluk Bříza